

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Інститут іноземної філології

Кафедра німецької філології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В.

С. В. Гаврилюк
16. 10. 2013 р.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму 6.020303 Філологія «Мова та література (німецька)»

Робоча програма навчальної дисципліни «Лінгвістика тексту» для студентів за напрямом підготовки 6.020303 Філологія «Мова та література (німецька)»
”25” серпня, 2013 р. – 13 с.

Розробник: Лисецька Наталія Григорівна, кандидат філологічних наук, доцент

Рецензент: Панкевич Ольга Йосипівна, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри німецької філології

протокол № 1 від 28 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри: (Гороть Є. І.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Інституту іноземної філології

протокол № 4 від 10 . 10 . 2013 р.

Голова науково-методичної комісії інституту (Хом'як А. П.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 16 . 10 . 2013 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Лінгвістика тексту», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.020303 Філологія «Мова та література (німецька)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є макро- та мікротекст. Лінгвістика тексту – відносно молода сфера науки, виникнення та розвиток якої зумовлений ідеєю необхідності принципового розмежування мови та мовлення. Ця ідея відома у мовознавстві ще за часів В. Гумбольдта, вона відображена у працях Х. Штейнталя, О.О.Потебні та особливо чітко сформульована Ф. Сосюром, який розглядав мову та мовлення як «дві популярні форми існування багатограних і протирічних мовленнєвих явищ».

Міждисциплінарні зв'язки: функціональна лінгвістика, теорія комунікації, соціолінгвістика, функціональна стилістика, прагмалінгвістика, когнітивна лінгвістика.

Програма навчальної дисципліни складається з одного **змістового модуля:**

1. Textlinguistik als Wissenschaftsdisziplin.

1. Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом напряму підготовки (спеціальності) і представляється у вигляді таблиці 1.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 2	0203 Гуманітарні науки	нормативна
Модулів 4	6.020303 Філологія «Мова та література (німецька)»	Рік підготовки 4
Змістових модулів 1		Семестр 8
ІНДЗ: є		Лекції 20 год.
Загальна кількість годин 72		Практичні (семінари) 12 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	бакалавр	Самостійна робота 20 год.
Аудиторних 2		Індивідуальна робота 20 год.
самостійної роботи 1.3 індивідуальної роботи 1.3		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Мета курсу - ознайомити студентів із теоретичними основами лінгвістики тексту у вузькому та широкому розумінні цього слова; навчити аналізувати тексти різних жанрів німецької мови; показати, що мовні засоби виконують різноманітні функції у залежності від жанрової специфіки, мети та задуму автора.

2. Основні завдання курсу:

- ознайомити студентів із основними напрямками та лінгвістичними підходами щодо розуміння та дефініції терміну «текст»;
- навчити студентів виявляти особливості функціонування різних мовних елементів (знаків) у тексті;
- розвивати абстрактне мислення, логічну послідовність та вибір певних підходів при аналізі різножанрових текстів.

Передбачається, що при вивченні курсу «Лінгвістика тексту» студенти повинні використовувати знання, набуті за попередні роки навчання, а саме з мовознавства, лексикології, стилістики, теоретичної граматики, прагматики, аналізу художнього тексту, когнітивної лінгвістики, психолінгвістики тощо.

У практичній роботі над вивченням курсу від студентів вимагається:

- знайомство із запропонованим теоретичним матеріалом та додатковою фаховою літературою (статтями, монографіями, авторефератами та інше), які є у наукових бібліотеках та у мережі INTERNET);
- максимальна зібраність, увага, зосередженість та активність на лекціях та семінарських заняттях.

3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- найбільш відомих вчених, які займалися та займаються теорією тексту та дискурсознавства;
- основні принципи та підходи при вивченні терміну «текст»;
- основні текстувальні критерії, до яких відносяться:
 - когезія;
 - когерентність;
 - інтенційність;
 - акцептабельність;
 - інформативність;
 - ситуативність;
 - інтертекстуальність.

вміти:

- знаходити, оцінювати та ефективно використовувати потрібну для підготовки до семінарів інформацію з усіх можливих джерел (монографій, наукових періодичних видань, Інтернет-ресурсів тощо);
- оперувати науковою термінологією українською та німецькою мовами, яка відноситься до сфери лінгвістики тексту;

- визначити когеренцію тексту на граматичному рівні з урахуванням поверхневої (експліцитної) та глибинної (імпліцитної) структури смислового утворення;
- відшукати основні форми тематичного розгортання тексту, а саме дескриптивного, експлікативного, аргументативного;
- встановити основні текстові функції, зокрема (інформативну, апелятивну, облігаційну, контактну, декларативну, розважальну тощо);
- аналізувати тексти різних стилів, виходячи із основних категорій тексту;
- практично використовувати набуті теоретичні знання при інтерпретації текстів на заняттях із основної іноземної мови.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий Модуль 1: Textlinguistik als Wissenschaftsdisziplin.

Thema 1. Die Herausbildung der Textlinguistik.

1. Die Vorgeschichte der Textlinguistik.
2. Die Objekte der Textlinguistik und ihr Gegenstand.

Thema 2. Textbegriff.

1. Zur Verwendung des Wortes „Text“ in der Alltagssprache.
2. Der linguistische Textbegriff.

Thema 3. Textualität.

1. Zum Begriff „Textualität“.
2. Die 7 Textualitätskriterien.
3. Zu den Textualitätskriterien insgesamt.

Thema 4. Textstruktur.

1. Der Satz als minimale textuelle Struktureinheit.
2. Mikro- und Makrostrukturen nach van Dijk.
3. Makroregeln.

Thema 5. Grammatische Bedingungen der Textkohärenz.

1. Die explizite Wiederaufnahme.
2. Die Wiederaufnahme des Bezugswortes durch andere Substantive.
3. Die Wiederaufnahme durch Pronomen (Pro-Formen).
4. Richtung der Wiederaufnahme: rückwärts- und vorwärtsweisende Verflechtung.

5. Weitere Substitutionen im Text.
6. Die implizite Wiederaufnahme.
7. Die Bedeutung des Prinzips der Wiederaufnahme.

Thema 6. Thematische Bedingungen der Textkohärenz.

1. Textthema.
2. Thema- Rhema – Struktur von Sätzen.
3. Textthema und Entfaltung des Themas.
4. Grundformen thematischer Entfaltung.

Thema 7. Textfunktionen.

1. Der Begriff der Textfunktion.
2. Textfunktionen unter dem kommunikativ-funktionalen Aspekt.
3. Zum Zusammenhang von Textfunktion und Textstruktur.

Thema 8. Referenz in Texten.

1. Exkurs in die Referenzlinguistik.
2. Referenzielle Bewegung in Texten.
3. Text als polyphones Gebilde.
4. Polyphonie und referenzielle Bewegung.
5. Resümee zur Textreferenz.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Textlinguistik als Wissenschaftsdisziplin.					
Тема 1. Die Herausbildung der Textlinguistik.	7	2	1	2	2
Тема 2. Textbegriff.	7	2	1	2	2
Тема 3. Textualität.	14	4	2	4	4
Тема 4. Textstruktur.	7	2	1	2	2
Тема 5. Grammatische Bedingungen der Textkohärenz.	14	4	2	4	4
Тема 6. Thematische Bedingungen der Textkohärenz.	8	2	2	2	2

Тема 7. Textfunktionen.	7	2	1	2	2
Тема 8. Referenz in Texten.	8	2	2	2	2
Усього годин	72	20	12	20	20

5. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять

№ з/ п	Тема	Кількі сть годин
1.	<p>Thema 1: Textlinguistik als Wissenschaftsdisziplin. Textwissenschaft und Textlinguistik.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zum Begriff „Text“ im vorwissenschaftlichen Verständnis und in der Textlinguistik. 2. Textdefinitionen in Wörterbüchern. 3. Der Textbegriff der sprachsystematisch ausgerichteten Textlinguistik. 4. Der Textbegriff der kommunikationsorientierten Textlinguistik. 5. Textmodelle. 	2
2.	<p>Thema 2: Textualität.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zu den Textualitätskriterien. 2. Kohäsion. 3. Kohärenz. 4. Intentionalität. 5. Akzeptabilität. 6. Informativität. 7. Situationalität. 8. Intertextualität. 9. Praktische Aufgaben: Analyse der Kurztex te anhand der sieben Textualitätskriterien. 	2
3.	<p>Thema 3 : Textstruktur. Grammatische Bedingungen der Textkohärenz.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Der Satz als textuelle Grundeinheit. 2. Mikro- und Makrostrukturen. 3. Die explizite Wiederaufnahme. 4. Die implizite Wiederaufnahme. 5. Kataphorische und anaphorische Verflechtung in den Kurztex ten. 	2
4.	<p>Thema 4: Thematische Bedingungen der Textkohärenz.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Textthema. 2. Thema- Rhema- Struktur von Sätzen. 3. Thema- Rhema- Analyse von Texten. 4. Grundformen thematischer Entfaltung. 	2

5.	Thema 5: Textuelle Grundfunktion. 1. Bisherige Klassifikationsansätze. 2. Die Informationsfunktion. 3. Appelfunktion. 4. Die Obligationsfunktion. 5. Die Kontaktfunktion. 6. Die Deklarationsfunktion. 7. Die Unterhaltungsfunktion.	2
6.	Thema 6: Referenz in verschiedenen Textsorten. 1. Zum Begriff „Referenz“. 2. Zur Definition des Begriffes 3. „Textsorte“. 4. Referenzielle Bewegungen in den Texten verschiedener Textorten.	2
	Разом	12

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента включає підготовку до семінарських занять та опрацювання основних і додаткових теоретичних і практичних матеріалів. Крім названих аспектів, студент виконує інші завдання у межах відповідних модулів (наприклад готує аналіз тексту). Студент повинен також систематично вести словник лінгвістичних термінів і вивчити його.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Textlinguistik als Wissenschaftsdisziplin. Textwissenschaft und Textlinguistik.	2
2	Textualität.	3
3	Textstruktur. Grammatische Bedingungen der Textkohärenz.	4
4	Thematische Bedingungen der Textkohärenz.	4
5	Textuelle Grundfunktion.	4
6	Referenz in verschiedenen Textsorten.	3
	Разом	20

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота включає підготовку студента до аналізу художнього тексту та здачу його письмово у вигляді реферата.

8. Методи навчання

До основних методів навчання належать: метод повної фізичної реакції, сугестивний метод, драматико-педагогічний метод, мовчазний метод, груповий метод, технологія навчальної діяльності у парах.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Навчальний курс складається з двох залікових кредитів, які закінчуються заліком.

Питання для підсумкового контролю:

1. Der Textbegriff.
2. Zur Verwendung des Wortes „Text“ in der Alltagssprache.
3. Der linguistische Textbegriff.
4. Der integrative Textbegriff.
5. Zum Begriff „Textualität“.
6. Die 7 Textualitätskriterien.
7. Zu den Textualitätskriterien insgesamt.
8. Textstruktur.
9. Der Satz als minimale textuelle Struktureinheit.
10. Mikro- und Makrostrukturen.
11. Makrostruktur-Modell nach van Dijk.
12. Makroregeln.
13. Grammatische Bedingungen der Textkohärenz.
14. Die explizite Wiederaufnahme.
15. Die Wiederaufnahme des Bezugswortes durch andere Substantive.
16. Die Wiederaufnahme durch Pronomen (Pro-Formen).
17. Richtung der Wiederaufnahme: rückwärts- und vorwärtsweisende Verflechtung.
18. Weitere Substitutionen im Text.
19. Die implizite Wiederaufnahme.
20. Die Bedeutung des Prinzips der Wiederaufnahme.
21. Textthema.
22. Thema- Rhema – Struktur von Sätzen.
23. Textthema und Entfaltung des Themas.
24. Grundformen thematischer Entfaltung.
25. Der Begriff der Textfunktion.
26. Textuelle Grundfunktionen.
27. Zum Zusammenhang von Textfunktion und Textstruktur.
28. Exkurs in die Referenzlinguistik.
29. Referenzielle Bewegung in Texten.
30. Text als polyphones Gebilde.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль включає:

- опитування;
- тестування;
- аналіз текстів;
- самостійна робота.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання:

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1			Модуль 2			Модуль 3			
Змістовий модуль 1						ІНДЗ	МКР Підсумковий тест	Усна відповідь	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6				
5	5	5	5	5	5	10	30	30	100

Критерії оцінювання знань студента на практичних (семінарських) заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.

1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
----------	---

**Критерії оцінювання індивідуальної роботи студентів
(написання реферата, максимум – 10 балів)**

Бали	Критерії оцінювання
10	Реферат виконано на високому рівні. Автор ерудований у досліджуваній проблемі, вміє критично оцінити наукові факти, бачить перспективу дослідження. Простежується самостійність суджень і творчий підхід до написання такого виду робіт. Основні положення дослідження аргументовані й проілюстровані прикладами. Результати відбиті в таблицях, схемах, діаграмах.
8	Автор компетентний у досліджуваній темі, вміє виділити проблемну ланку в роботі, аналізувати й інтерпретувати факти, володіє науковою термінологією. Подекуди зустрічаються певні технічні огріхи.
6	Якісний індикатор простежується досить чітко. Автор володіє інформацією, проте немає системності у викладі матеріалу. Відсутня самооцінка одержаних результатів. Зустрічаються стилістичні й орфографічні огріхи.
4	Робота репродуктивна. Виклад матеріалу безсистемний. Наявні посилання недоречні. Автор використовує чужу думку при аргументації своєї точки зору.
2	Якісний індикатор простежується нечітко. Тема неактуальна, оскільки проблема достатньо повно висвітлена в літературі. В роботі багато зайвої інформації, відсутні посилання.
0	Студент не підготував реферат.

Критерії оцінювання знань студентів на заліку

Залік складається з двох частин: 1) написання підсумкового залікового тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

В оцінці знань студентів враховується:

- 1) достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна);
- 2) обізнанність з основними поняттями, принципами, законами, правилами навчальної дисципліни;
- 3) логічність викладу матеріалу;
- 4) обґрунтованість власних міркувань;
- 5) уміння інтегрувати та диференціювати знання теоретичного матеріалу та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Відповідь вважається *повною (30 балів)*, якщо студент повністю оволодів матеріалом, обізнаний з усіма поняттями і термінами навчального курсу і адекватно оперує ними під час відповідей на поставлені питання, а також

посилається на наукові дослідження з навчальної дисципліни, ознайомлений зі спеціальною літературою; демонструє здатність аналізувати факти, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками.

Відповідь вважається *недостатньо повною (20 балів)* за умов непоганого володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь студента має бути правильною і обгрунтованою. Студент повинен продемонструвати знання теоретичного матеріалу, навички самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Допускаються незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння викладеного матеріалу.

Відповідь вважається *неповною (10 балів)*, якщо продемонстровані знання з предмету носять фрагментарний і поверхневий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Студент обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни, але не може дати достатньо критичної їх оцінки; допускає суттєві помилки, які порушують логіку викладення матеріалу.

Залік вважається *нескладеним* за умов неправильної або неповної відповіді, яка свідчить про нерозуміння поставленого завдання. Студент не володіє понятійно-категоріальним апаратом, необізнаний з літературою з навчальної дисципліни і допускає грубі помилки у викладенні матеріалу.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Список джерел

1. Лосева Л.М. Как строится текст / Лосева Л.М. – М.: Просвещение, 1980. – 96 с.
2. Москальская О.И. Грамматика текста / Москальская О.И. – М.: Высшая школа, 1981. – 188 с.
3. Проблемы текстуальной лингвистики / Под редакцией проф. В.А.Бухбиндера / – Киев: Вища школа, 1983. – 173 с.
4. Реферовская Е.А. Лингвистические исследования структуры текста / Реферовская Е.А. – Ленинград: Наука, 1982. – 213 с.
5. Тураева З.Я. Лингвистика текста / Тураева З.Я. – М.: Просвещение, 1986. – 127 с.
6. Brinker, Klaus. Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden / Brinker K. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2001. – 168 S.
7. Dressler, Wolfgang. Einführung in die Textlinguistik / Dressler W. – Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1992. – 135 S.
8. Sanders, Willy. Linguistische Stilistik. Grundzüge der Stilanalyse sprachlicher Kommunikation / Sanders W. – Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1993. – 201 S.
9. Vater, Heinz. Einführung in die Textlinguistik / Vater H. – München: 2006. Wilhelm Fink Verlag, 221 S.